

Eva Nour: De hemlösa katterna i Homs

De hemlösa katterna i Homs inleds med ett citat av Masha Gessen, om hur man överlever i en totalitär stat: "Förleds inte av små tecken på normalitet". Jag har tänkt på de orden ofta under senare år, när jag förgäves försökt förstå vad fan folk menar med att Sverige befinner sig i systemkollaps. Och jag har tänkt att om all samhällsinformation jag fick mig till livs kom via indignerade trådar på Flashback, och om jag aldrig gick utanför dörren, och om jag trodde på den fantastiska konspirationen "journalister och islamister försöker ta över världen tillsammans" – hur skulle jag må? Vad skulle jag rösta på? Skulle jag ens då kunna tro på att Sverige är under belägring?

Sami, huvudkaraktären, växer upp med sin familj i ett Syrien där det kryllar av små tecken på normalitet. Den komplicerade väv som är inbördeskriget i hans hemland skrivs fram så varsamt men ändå tydligt. Ena dagen vanlig vardag, vad ska du bli när du blir stor, är hon kär i dig? Nästa: barn dör i missilattacker, det är arsenik i mjölet du gör pannkakor av, allt ditt hopp om att överleva står plötsligt till en oberäknelig libanes med automatgevär som röker i bilen.

Texten är så nära, så nära, både i delarna som skildrar krigets fasor – och den mördande tristessen när livet ställs på undantag – och perioderna av hopp, solblekta minnen och någon sorts långsamt framdrejande av en möjlig framtid. Även om den kommer att bli något helt annat än vad du trott och tänkt och drömt och hoppats. I korta, kursiva, sparsamt återkommande, kapitel finns **berättaren. Det är inte Sami, utan en person som träffar honom när han flytt till Frankrike.** "De hemlösa katterna i Homs" är en sorts gåva till Sami, hans livs historia som roman. Det fungerar mycket fint – tar aldrig över och Samis historia är väl berättad och uppenbarligen väl undersökt; detaljrikedomen och de fina penseldragen skapar dofter, ljus, bilder, ljudmattor.

Först letar jag förgäves efter namnet på översättaren, tills jag inser att "De hemlösa katterna i Homs" är skriven på svenska. Den arabisk klingande pseudonymen Eva Nour är en säkerhetsåtgärd, framgår det, för att skydda huvudpersonen Samis familj. En verklighetsnära historia, med andra ord, inifrån det belägrade Homs och krigets Syrien, byggd på Samis egna berättelser och ofta svåruthärdliga detaljskildringar.

Ortsnamnen har vi bekantat oss med genom nyhetsrapporteringar. Baniyas, Homs, Latakia och så vidare, större och mindre städer som har blivit skådeplats för ett långdraget inbördeskrig i kölvattnet av arabiska våren. När den inleds är Sami några och tjugo och har tvångsinkallats till militärtjänst, godtyckligt anklagad för samröre med Israel efter att ha försett hemstaden Homs med väl fungerande bredbandskablar.

I ett bubblande sms från flickvännen Sarah kan han läsa om en uppslutning på torgen mot den kontrollerande Assad-regimen han aldrig vågat tro vara möjlig: "Vi är som ett kalejdoskop", skriver hon. Men lyckan är kort. Nästa sms består av en enda mening: "De skjuter mot oss."

Som nyutnämnd kartritare kan Sami skatta sig lycklig för egen del – han slipper de värsta drillarna och den nedbrytande förnedringen på kasernen – men han blir samtidigt en mer aktiv del av de militära strategierna. Försöken att sinka stridsfordonens framfart uppdagas. När militärtjänsten är över efter två år påpekas att han spenderat en vecka varje månad i isoleringen. Men han lever, och han beger sig hem till sin familj i den belägrade staden.

I samband med det ändrar också romanen karaktär. Från att ha haft något av pikaresk eller ungdomlig äventyrsberättelse över sig, de gruvliga övergreppen inom det militära till trots, blir den nu en ren studie i överlevnad och helvetesskildring. Förhållandena för de civila mellan de regeringstrognas och rebelliska styrkornas linjer är, som det brukar heta, obeskrivliga.

Men det är just det romanen gör: beskriver det som aldrig kan rymmas i en nyhetsrapportering. Från hungerns verkningar och klaustrofobin i väntan på de fallande missilerna i hus utan väggar till utsvultna katter som nosar på liken på gatorna: "En pojke såg ut att vila i profil, ögonfransarna hopklibbade av sömn. Andra halvan av huvudet var avslitet och blottade ett hålrum där hjärnan runnit ut."

Jag kommer att tänka på den bosnisk-amerikanske författaren Aleksandar Hemon's hisnande beskrivningar av det belägrade Sarajevo, där staden är en gryta omringad av prickskyttar.

En av de saker som verkar göra tillvaron uthärdlig för den unge Sami är att han tagit på sig att fotodokumentera allt han ser. Han har en uppgift och lyckas sprida bilder ut i världen, samtidigt som linsen skänker en viss distans. Fotograferandet blir också hans räddning, när han slutligen lyckas fly till Libanon och därifrån får hjälp att ta sig till Paris i egenskap av fotojournalist. Och sedermera kan träffa den svenska kvinna som ska ta på sig att skriva romanen om honom vi just har läst. En roman som framförallt drabbar genom sin direkthet och sina detaljer, inifrån ett krig som fortfarande pågår.

